

YOKSULLUK RAPORU

**ÇÖZÜM:
HDP'NİN YENİ YAŞAM
EKONOMİSİ'NDE!**

Yoksulluk Raporu

2008 Küresel Ekonomik Kriz, kapitalizmin yoksulluğu azaltmada başarısız olduğunu bir kez daha göstermiştir.

Bu krizle birlikte yoksulluk toplumun büyük çoğunluğuna dağılırken, zenginlik nüfusun cüzi bir kesiminde toplanmaya devam etmiştir.

AKP iktidarı sosyal yardımlar üzerinden yoksulluğu yeniden üreten politikaları esas almış, Türkiye’de nüfusun büyük çoğunluğu için bir yönetme stratejisi olarak hayata geçirmiştir.

Fakat ekonomik krizin derinleşmesi ve pandemi sürecinin yönetilememesi sebebiyle Türkiye’de yoksulluk giderek artmış ve yönetilemez duruma gelmiştir. AKP iktidarının yoksulluğu bitirmeye yönelik politikalarının olmadığı bir kez daha görülmüştür.

Türkiye’de ekonomik kriz derinleşirken büyük bir yoksullaşma halkların yüzde 99’u için tehdit haline gelmiştir.

Yoksulluk ekonomik krizin Türkiye’nin gençlerine, kadınlara, işsizlerine, işçilerine yaşattığı kara kıştır!

Yoksulluk, bireylerin belirli bir ekonomik refahın altında yaşamlarını sürdürmesi olarak tanımlansa da değişen toplumsal ve iktisadi şartlara göre dönüşmektedir.

Yoksulluk toplumlara, ülkelere, ekonomi politik şartlara, teknolojidaki değişimlere göre farklı içerik ve tanımlar yüklenmektedir.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Bakan Selçuk, “2003 yılında 2,5 milyon aşırı yoksul vatandaşımız varken şimdi bu rakam sıfıra indi” dese de gerçekliğin böyle olmadığını biliyoruz.

Ne yazık ki, ekonomik krizin derinleşmesi ve pandemi sürecinin iktidar tarafından yönetilememesi nedeniyle yoksulluk sıfıra inmedi; bilakis yoksulluk yurttaşlarımızı intihar eder noktaya sürükledi.

Bakan Selçuk’un iddiasının aksine Türkiye’de mutlak yoksul sayısı 10 milyona ulaşmış, yoksulluk ve açlık riski altında olan nüfus sayısı 30 milyona varmıştır.

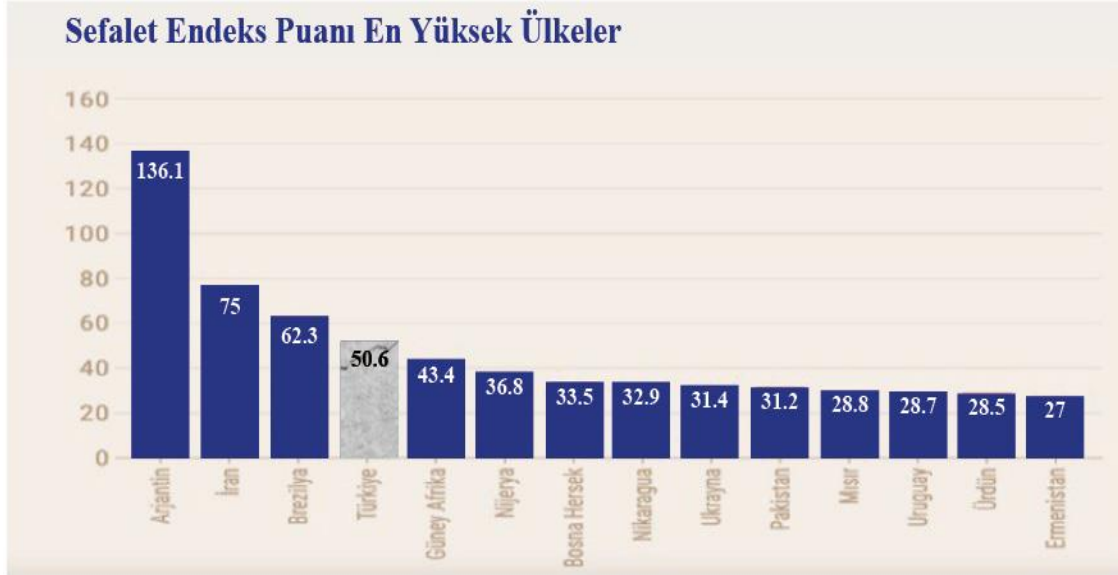
Türkiye’de çalışanların büyük çoğunluğu asgari ücretin altında veya civarında ücretle çalışmaktadır ve asgari ücret rakamı 2324 TL; açlık sınırı 2439 TL; yoksulluk sınırı ise 8437 TL’dir. Yani genel yoksulluğa eklenmiş, kapsamlı bir çalışan yoksulluğu söz konusudur.

Türkiye’de Yoksulluk Gerçeği: Yoksulluk Riski Artıyor!

- KONDA’nın araştırmasına göre; Ekim ayında ‘kıt kanaat geçinme’ oranı yüzde 53’ iken ‘geçinemediğini veya ödemelerini yapamadığını’ belirtenlerin oranı bir ayda yüzde 22’den yüzde 28 seviyesine çıkmıştır.
- TÜİK verilerine göre; yoksul sayısı 2017 yılında 10 milyon 622 bin kişi iken 2018 yılında, nüfus artışından daha hızlı yüzde 4,4 oranında artarak 11 milyon 91 bin kişiye çıkmıştır. **Bugün ise 30 milyon insan yoksulluk ve açlık riski altındadır.**
- Derin Yoksulluk Ağı tarafından yapılan çalışmaya göre; hanelerin düzenli giderleri içerisinde kiranın hanelerin %64’ü için, gıdanın hanelerin %99’u için, bebek

ihtiyaçlarının hanelerin %49'u için, fatura ödemelerinin hanelerin %93'ü için, kredi borcu/borçlarının ise %27'si için düzenli gider olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışan kişilerin ise yalnızca %17,9'u düzenli bir işe sahip olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca çalışmaya göre pandemi döneminde gıdaya erişim ile ilgili yurttaşların %7'si bir şeyin değişmediğini, %53'ü daha fazla öğün atladığını, %49'u bazı besin gruplarına hiç ulaşamadığını, %14'ü hiç gıdaya erişemediğini belirtmiştir.

- TÜİK'in Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması sonuçlarına göre; 2019 yılında Türkiye nüfusunun %26,3'ü belirtilen ihtiyaçların en az dördünü karşılayamayarak ciddi bir maddi yoksunluk yaşamıştır ve bu olumsuz tablo artarak devam etmektedir. Bu oran, 2018 yılında %26,5 olarak gerçekleşmiştir.
- TÜİK'in 11 Eylül 2020 tarihinde yayınladığı Türkiye Gelir Dağılımı ve Yaşam Koşulları Araştırmasına göre; Türkiye'de Gini Katsayısı 2018 yılında 0,408 iken 2019'da 0,013 azalarak 0,395 olmuştur.
- Türkiye'nin Dünya Sefalet Endeksi'ndeki performansına bakıldığında ise gerileme yaşandığı görülmektedir, 2014 yılından bu yana sırlamada gerileme yaşandığı gözlemlenmektedir. Rapora göre, Türkiye 2013 yılında 32,7 puan ile 108 ülke içerisinde 13. sırada yer alırken, 2014 yılında endeks puanı 29,4'e ve liste sırası 22'ye gerilemiştir. 2019 yılında ise 50,6 puan ile 95 ülke arasında 4. sırada yer almıştır.

YOKSULLUK GÖSTERGELERİ BÜYÜK FELAKETİ ORTAYA KOYUYOR!

1. Güvencesiz Yaşamın Göstergesi Olarak GSS Primini Ödeyemeyenler

Türkiye’de Sigortalı istatistiklerine göre (Ağustos 2020) 8 milyon 37 bin kişi kendi Genel Sağlık Sigortası primini ödeyemeyecek kadar yoksuldur. Bu verinin ifade ettiği anlam; bu kişilerin asgari ücretin üçte biri kadar bile gelirinin olmadığı ve adlarına kayıtlı herhangi bir taşınmazın bulunmadığıdır.

Mutlak bir yoksulluğa tekabül eden bu durum bazı illerde nüfusun yüzde 25’inin üzerindedir. Bu oranın en yüksek olduğu iller sırasıyla Ağrı (% 44), Urfa (% 41), Muş (%39), Şırnak (%37), Hakkari (%35), Iğdır (% 34), Van (% 33), (Bitlis % 31), Diyarbakır (% 29), Siirt (% 28), Mardin (% 28), Kars (% 27), Adıyaman (% 26), Batman (%26) ve Bingöl (%25) şeklindedir.

2. Enflasyon Yoksulluğu Derinleştiriyor!

Türkiye’nin kronik sorunu olan işsizlik rekor seviyede artmış, reel ücretler hızla erimeye devam etmiştir. Ayrıca alım gücü düşmüş, en temel ihtiyaçlar dahi karşılanamaz hale gelmiştir. Ayrıca DİSK’e bağlı BİSAM’ın yaptığı araştırmalara göre, Kasım 2020’de -dört kişilik bir ailenin- sağlıklı beslenmesi için yapması gereken aylık asgari harcama tutarı 2 bin 439 TL olarak hesaplanmıştır.

Yoksulluk sınırı 8 bin 437 TL olarak belirlenmiştir. 2 bin 439 TL bir ailenin sadece gıda harcamaları için yapması gereken zorunlu tutarı ifade ederken; eğitim, sağlık, barınma, eğlence, ısınma, ulaşım gibi giderler ile birlikte bir ailenin yapması gereken harcama tutarı toplamı ise 8 bin 437 TL’ye ulaşmaktadır.

2003 yılının temmuz ayında 4 kişilik bir aile, günlük minimum 15,3 TL’ye sağlıklı beslenebilirken, bugün bu rakam 81,3 TL’ye yükselmiştir. Bu verilere göre, 17 yıllık sürede, açlık sınırı 5,25 kat artmışken, aynı dönemde enflasyondaki artış ise 4,8 kat olarak gerçekleşmiştir. Buna göre açlık sınırındaki artış genel enflasyon oranından daha fazladır. Asgari ücretin 2324,70 TL olduğu Türkiye’de ortaya çıkan bu veriler durumun vahametini açıklıkla ortaya koymaktadır.

Türkiye’de asgari ücret veya ona yakın bir ücretle çalışan kişi sayısını düşündüğümüzde, ortaya çıkan gelir dağılımı eşitsizliğini gözler önüne sermektedir. Asgari ücrette ve kişi başına GSYH’de gerçekleşen enflasyon etkisinden arındırılmış artışa baktığımızda ise asgari ücrette yaşanan artış %58,4 oranında gerçekleşmişken kişi başına GSYH’de gerçekleşme oranı %91,3 olmuştur. Bir başka deyişle son 17 yılda asgari ücret reel olarak 1,6 katına çıkarken, kişi başına GSYH reel olarak 1,9 katına çıkmıştır. Bu veriler yıllar içinde gelir dağılımının nasıl bozulduğunu ve gelir adaletsizliğini nasıl derinleştirdiğinin bir başka göstergeleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

3. Bölgesel Yoksullukta Uçurum Artıyor!

2015 yılında Kürt Sorununun demokratik çözümü ve Türkiye’nin demokratikleşmesi süreci terk edildiğinden beri en az 50 bin esnafın kepenk indirdiği bilinmektedir. TESK Kasım/2020 verilerine göre, Türkiye toplamında 1.984.257 esnaf bulunurken bölgedeki 23 ilde, 303,628 bin esnaf vardır ve bu toplam esnaf sayısının yalnızca %15,3’üne tekabül etmektedir.

Esnaf sayısının nüfusa oranı en düşük il 1,01 ile Şırnak'tır. Sadece bu rakamlar dahi üretim altyapısının yetersiz olduğu bölgede iktisadi etkinliğin ne kadar kısıtlı olduğunu bize göstermektedir.

İktisadi etkinliğin kısıtlılığının yanı sıra sosyal yardım verileri de bölge kentlerindeki yoksulluğa işaret etmektedir. Ayrıca Türkiye'de yıllık ortalama eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert geliri 2019 yılında 28 bin 522 TL iken, İBBS 1. Düzey bölgeleri itibarıyla en yüksek olduğu bölge 40 bin 749 TL ile İstanbul Bölgesi olurken, bu bölgeyi 32 bin 384 TL ile Batı Anadolu Bölgesi ve 30 bin 337 TL ile Ege Bölgesi izlemiştir. En düşük gelir e sahip bölge ise 13 bin 441 TL ile Mardin, Batman, Şırnak, Siirt illerini kapsayan Kürtlerin yoğunlukla yaşadığı bölgedir (TÜİK, Eylül 2020).

İller arası yaşam endeksi sıralamasında bölge kentleri genellikle son sıralardadır. 2017 yılında Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü'nün yayınladığı bir rapora göre İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralamasında bölgesel eşitsizlik açık şekilde görülmektedir. Bu rapora göre illerin sosyo-ekonomik gelişmişliklerinde son 14 kent Kürtlerin yoğunlukta yaşadığı kentlerdir. İlk otuz gelişmiş kent arasında Kürtlerin yoğunlukta yaşadığı herhangi bir kent yoktur.

SGK verilerine göre her iki yoksuldan biri Kürtlerin yoğunlukta olduğu kentlerde yaşamaktadır. GSS primini “ödeyemeyecek kadar gelirsiz ve servetsiz” olanlar için sosyal güvenlik primi genel bütçeden karşılananların yüzde 49'u bu kentlerde dir.

Mutlak Yoksulluk Oranı (%)

İl	Ağrı	Şanlıurfa	Muş	Şırnak	Hakkâri	Iğdır	Van	Bitlis	Diyarbakır	Siirt	Mardin	Batman	Kars	Adıyaman	Bingöl
Oran	%44	%41	%39	%37	%35	%34	%33	%31	%29	%28	%28	%26	%27	%26	%25

4. Kadınlara Yoksulluk ve Güvencesizlik Dayatılıyor!

Rosa Kadın Derneği'nin Diyarbakır'da ev işçisi kadınlarla yaptığı anket çalışmasına göre, kadınların yaşadıkları en temel sorunların başında %96 oranıyla ekonomik yoksulluk gelmektedir. Söz konusu araştırmaya katılan kadınların, hiçbirinin kendilerine ait sağlık sigortaları bulunmadığını ve kadınların ya eşleri ya da ebeveynlerinin üzerinden sağlık sigortasından yararlandığı belirtmekte fayda vardır. Görünmeyen ve ücretlendirilmeyen ev içi emek, kadınların ekonomik ve sosyal bağımlılığına, eş ya da baba üzerinden sosyal sigortalı olmaya zorlanmasına, kadının statüsünün aileye ve aile üzerinden erkeğe bağlı kalmasına zemin hazırlamaktadır. Nitekim emeklilik oranları da bunu ispatlayan bir gösterge olarak okunabilir: Kadınların sadece yüzde 17'si emekli olurken, bu oran erkeklerde yüzde 81'dir. Oranlar arasındaki uçurum, kadınların kemikleşmiş bir '**sosyal güvencesizlik**' politikasına maruz bırakıldıklarının ispatıdır. Mevcut iktidar, süregelen neoliberal ve toplumsal cinsiyet normlarına dayalı politikalarıyla, kadının ev içindeki ücretsiz emeğinin, ekonomik ve sosyal güvence kapsamına alınarak bir karşılığının olmasında değil, kadın yoksulluğunun sürmesinde ve kadının aileye erkeklere olan bağımlılığının sürdürülmesinde ısrarcıdır.

5. Emekliler Geçim Derdi Yaşıyor!

AKP'nin iktidara geldiği 2002 yılından bu yana emekliler gittikçe yoksullaştılar. DİSK-AR'ın verilerine göre, emekli aylıklarının net asgari ücrete oranı 18 senede dörtte bir oranında erimiştir. 2002 yılında emeklilerin yüzde 37'si çalışıyor veya iş arıyorken, bu oran 2020 itibariyle yüzde 47'ye çıkmıştır. Emekliler arası gelir dağılımı adaletsizliği ise tüm Avrupa Birliği ülkelerinden daha yüksektir. Emeklilerin ve hak sahiplerinin yüzde 60'ının asgari ücretin altındadır. Bir başka kaynağa göre ise, emeklilerin dörtte üçünün aylığı açlık sınırının altındadır. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 2018 yılında yaptığı "Az sayıdaki istisna haricinde asgari ücretin altında emekli maaşı alan bulunmuyor" açıklamasıyla, kendisinin Türkiye'de emeklilerin yaşam şartlarından bihaber olduğu zaten ortaya çıkmıştır. Aradaki fark Hazine tarafından karşılanacak şekilde; en düşük emekli aylığı 2019 yılında 1000 TL'ye, 2020 yılında 1500 TL'ye yükseltilmiştir. Emekli yurttaşlara 1500 TL aylık vermek hiçbir hükümetin gurur duyabileceği bir hizmet değil, aksine enflasyonun çift hanelerde olduğu, mutfak enflasyonunun yüzde 20'yi aştığı bir ortamda aksine bu durum büyük bir utanç kaynağıdır. HDP, emeklilerin hayat standartlarının artırılması amacıyla en düşük emekli aylığının hemen 2500 TL'ye yükseltilmesi gerektiğini düşünüyor.

YOKSULLUĞUN SORUMLUSU AKP İKTİDARIDIR!

Yoksulluk hayatın doğal bir aşaması değildir, bilakis çeşitli rasyonel gerekçelere dayalı ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda AKP iktidarının;

- Kötü yönetimi,
 - Yolsuzlukları,
 - Gelir Dağılımındaki Adaletsizliği arttıran uygulamaları,
 - İşverene yapılan teşvikler,
 - Vergi adaletsizliğinin derinleştirilmesi,
- gibi sebepler yoksulluğun başlıca nedenleridir.

ÇÖZÜM HDP'İN YENİ YAŞAM EKONOMİSİ'NDE!

Yoksulluk kader değildir. Yoksulluk toplumun yüzde 99'u için doğal bir yasa veya bir mecburiyet değildir.

Yoksulluk kötü yönetimlerin neticesinde oluşur ve artar. Yoksulluk kapitalist eşitsiz ilişkiler kapsamında derinleşerek sürer.

Yoksulluktan kurtulmak mümkün. Yoksulluğu, hayatlarımızdan çıkarmak mümkün! Yoksulluğa karşı Çözüm HDP'de ve Yeni Yaşam Ekonomisi'nde!

Yoksulluğu Ortadan Kaldırmak için:

- **Temel Yurttaşlık Geliri sağlanmalı,**
- **2021 yılı için asgari ücret vergiden muaf, net 4.000 TL yapılmalı,**
- **Vergide Adalet sağlanmalı,**
- **Servete duyarlı vergilendirme getirilmeli,**
- **Elektrik, su, doğalgaz, internet ihtiyaç sınırına kadar ücretsiz olmalı,**
- **Genç ve kadın istihdamını arttıracak düzenlemeler yapılmalıdır.**